

คำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับครู

แบบฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีแบบฝึกทักษะทั้งหมด ๖ เล่ม แต่ละเล่มมีแบบฝึกทักษะ จำนวน ๘ แบบฝึก และเพื่อให้การใช้แบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ครูผู้สอนควรดำเนินการดังนี้

๑. เตรียมและศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ก่อนที่จะให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมในแบบฝึก

๒. อธิบายให้นักเรียนทราบถึงจุดประสงค์ของการใช้แบบฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เพื่อให้นักเรียนได้ประโยชน์สูงสุดจากการทำแบบฝึก

๓. ตระหนักอยู่เสมอว่าในการทำกิจกรรมควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด อาทิ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การตรวจแบบฝึกด้วยตนเอง การเปลี่ยนกันตรวจกับเพื่อน ตลอดจนการบันทึกคะแนนและเปรียบเทียบพัฒนาการของตนเอง

๔. ให้นักเรียนอ่านและปฏิบัติตามคำแนะนำสำหรับนักเรียนในหน้าถัดไป โดยครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา

คำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียน

แบบฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส มีแบบฝึกทั้งหมด ๘ แบบฝึก ให้นักเรียนอ่านคำแนะนำการใช้และปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษามาตรฐานตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้
๒. อ่านคำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส ให้เข้าใจตามขั้นตอน
๓. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน ๑๐ ข้อ ในเวลา ๑๕ นาที ลงในกระดาษคำตอบ แล้วตรวจคำตอบจากเฉลยส่งให้ครูตรวจสอบความถูกต้อง
๔. ศึกษาเนื้อหาจากใบความรู้ แล้วทำแบบฝึกที่กำหนดให้จนครบทุกกิจกรรมตามลำดับ
๕. ทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน ๑๐ ข้อ ในเวลา ๑๕ นาที ลงในกระดาษคำตอบส่งให้ครูตรวจสอบความถูกต้อง
๖. ครูประกาศผลการสอบหลังเรียนของนักเรียนทุกคน เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของตนเองกับการประเมินผลก่อนเรียน

มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ
ตัวชี้วัด
 ม.๔-๖/๖ อธิบายและวิเคราะห์หลักการสร้างคำในภาษาไทย

สาระสำคัญ

คำสมาส เป็นวิธีสร้างคำในภาษาบาลีและสันสกฤต โดยนำคำตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมาประกอบกันคล้ายกับคำประสม แต่คำที่นำมาประกอบแบบคำสมาสนั้น นำมาประกอบหน้าศัพท์ การแปลคำสมาสจึงแปลจากคำหลังมาคำหน้า และคำสมาสจะต้องมาจากภาษาบาลีและสันสกฤต ๒ คำเท่านั้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของคำสมาสและลักษณะของคำสมาสได้
๒. นักเรียนสามารถบอกวิธีการสร้างคำสมาสพร้อมยกตัวอย่างคำสมาสได้
๓. เมื่อกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนสามารถใช้คำสมาสได้ถูกต้อง
๔. นักเรียนสามารถแต่งประโยคที่ใช้ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส

คำชี้แจง แบบทดสอบแบบปรนัย ๔ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ☒ ลงในกระดาษคำตอบ (๑๐ คะแนน)

๑. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของคำสมาส
 - ก. เกิดจากคำมูลตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป
 - ข. เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤต
 - ค. การแปล จะแปลจากคำหน้าไปคำหลัง
 - ง. พยางค์ท้ายของคำหน้าไม่ประวิสรรชนีย์หรือเป็นตัวการันต์
๒. ข้อใดเป็นคำสมาสทุกคำ
 - ก. วโรกาส จันทรเพ็ญ สยมภู จักรยาน
 - ข. มโนภาพ พระหัตถ์ อีสราภาพ ทรัพย์สิน
 - ค. พระชนง ประวัตินุคคล วาตภัย ขวัญหาย
 - ง. ประวัติศาสตร์ จิตรกรรม อัคริภักย์ สันติภาพ
๓. การแปลความหมายของคำสมาสจะแปลจากคำหลังไปคำหน้า
คำในข้อใดไม่ได้เป็นไปตามกฎข้อนี้
 - ก. เทพบุตร ทานศาลา ยุทธนาวี
 - ข. ทนต์แพทย์ อาศิรวาท สหกรณ์
 - ค. หัตถกรรม ศิลปศาสตร์ เดชานุภาพ
 - ง. ศีลธรรม ทาสกรรมกร สมณพราหมณ์

๔. ข้อความนี้มีคำสมาสกี่คำ

“ส่วนองค์นฤบาลเมื่อได้ส่งอัครราชชายา พร้อมด้วยพระปิยมาร กับเหล่าสตรี
ผู้อยู่งาน คินเข้าสู่พระนครแล้วณฤบติก็คลาดแคล้วนิวัติ เข้าสู่บุรินทร์ด้วย ลำดับนั้น
ชาวทวยนาครทั้งหลายก็พากันมาต้อนรับพระองค์อยู่แข่งช่อง”

- ก. ๓ คำ
- ข. ๔ คำ
- ค. ๕ คำ
- ง. ๖ คำ

๕. ข้อใดมีคำที่ไม่ใช่คำสมาส

- ก. ศิลปกรรม ราชโอรส พระพุทธ วิทยาธร
- ข. ภาควิชา ขำนาญศิลป์ ผลผลิต เทพเจ้า
- ค. อุบัติเหตุ วรรณคดี ครุศาสตร์ สันติภาพ
- ง. กิจกรรม วัตถุประสงค์ บุตรทาน ดาราศาสตร์

๖. “สร้างสรรค์เป็นนักศึกษาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง เขาชื่นชอบศิลปกรรมตั้งแต่เด็ก
และใฝ่ฝันที่จะเป็นจิตรกรเอกของโลก เขาจึงให้ความร่วมมือในกิจกรรมของทาง
คณะทำงาน” จากข้อความนี้ มีคำสมาสกี่คำ

- ก. ๓ คำ วิทยาลัย กิจกรรม จิตรกร
- ข. ๓ คำ ศิลปกรรม จิตรกร กิจกรรม
- ค. ๓ คำ สร้างสรรค์ นักศึกษา วิทยาลัย
- ง. ๓ คำ ศิลปกรรม นักศึกษา กิจกรรม

๗. การสร้างคำในข้อใดมีลักษณะต่างจากข้ออื่น

- ก. พลเมือง ราชวัง มหรรณพ
- ข. รัฐมนตรี เกตุมาลา ธาตุเจดีย์
- ค. สุนทรพจน์ โลกทัศน์ ทันตแพทย์
- ง. อีสรภาพ อุตสาหกรรม นิติศาสตร์

๘. ข้อใดไม่มีคำสมาส

- ก. บรรจงทรงทาพระสุคนธ์ ประทุนเกสรสุมาลี
- ข. ยกจากพระนครจรจรล ตำมะหงกุเรปันก็ตามมา
- ค. เบญจวรรณจับวัลย์ขาลี เหมือนวันพีไกลสามสุดามา
- ง. จากพรากจับจากจ่านรรจา เหมือนจากนางสะการะวาตี

๙. คำขวัญในข้อใด**ไม่มี**คำสมาส

- ก. คุณค่าของมนุษย์ ดีที่สุดคือผลงาน
- ข. บ้านเมืองสะอาด ประชาชาติปลอดภัย
- ค. รักษาดี รักประชาธิปไตย ต้องออกไปเลือกตั้ง
- ง. น้ำประปามีค่าต่อชีวิต ประหยัดวันละนิด ช่วยเศรษฐกิจชาติ

๑๐. จากข้อความที่กำหนดให้ต่อไปนี้ ข้อใด**ไม่มี**คำสมาส

- ก. ประธานในพิธีกล่าวคาถาอัญเชิญเทวดามาชุมนุมเพื่อเป็นมงคล
- ข. ทหารเป็นผู้มีหน้าที่รบเพื่อปกป้องมาตุภูมิของตนไม่ให้ข้าศึกรุกราน
- ค. ประชาชนส่งไปรษณียบัตรทนายผลฟุตบอลยูโร ๒๐๑๙ เป็นจำนวนมาก
- ง. ชีววิทยาเป็นวิชาวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิต

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส

ชื่อ - นามสกุลชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕/.... เลขที่

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ผลการตรวจ
๑.					
๒.					
๓.					
๔.					
๕.					
๖.					
๗.					
๘.					
๙.					
๑๐.					
รวมคะแนน					

ลงชื่อ ผู้ตรวจ
 (นางสาวจิราพร รัตนสิงห์)

เกณฑ์การให้คะแนน : ในแต่ละข้อของแบบทดสอบ ตอบถูกได้ ๑ คะแนน
 ตอบผิด ๐ คะแนน

ใบความรู้ที่ ๑

คำสมาส เป็นวิธีสร้างคำในภาษาบาลีและสันสกฤต โดยนำคำตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมาประกอบกันคล้ายกับคำประสม แต่คำที่นำมาประกอบแบบคำสมาสนั้น นำมาประกอบหน้าศัพท์ การแปลคำสมาสจึงแปลจากคำหลังมาคำหน้า และคำสมาสจะต้องมาจากภาษาบาลีและสันสกฤต ๒ คำเท่านั้น ถ้ามีคำบาลี + คำไทย, คำสันสกฤต + คำเขมร ถือว่าเป็นคำประสม เช่น

ราชดำเนิน	=	คำบาลี + คำเขมร
เครื่องจักร	=	คำไทย + คำสันสกฤต
ราชวัง	=	คำบาลี + คำไทย

ลักษณะทั่วไปของคำสมาส

๑. เกิดจากการประสมคำตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป

๒. ต้องอ่านออกเสียงต่อเนื่องระหว่างคำหน้ากับคำหลัง เช่น

ประวัติศาสตร์	อ่านว่า	ประ - หวัด - ตี - สาด, ประ - หวัด - สาด
รัฐมนตรี	อ่านว่า	รัต - ณะ - มน - ตรี
เกตุมาลา	อ่านว่า	เก - ตุ - มา - ลา, เกต - มา - ลา
ธาตุเจดีย์	อ่านว่า	ทาด - เจ - ดี
จุลสาร	อ่านว่า	จุน - ละ - สาน
เกียรติประวัติ	อ่านว่า	เกียรติ - ตี - ประ - หวัด, เกียด - ประ - หวัด

ยกเว้น

ธนบุรี	อ่านว่า	ทน - บุ - รี
ชลบุรี	อ่านว่า	ชน - บุ - รี
สมุทรปราการ	อ่านว่า	สะ - หุมุด - ปรา - กาน
ธาตุวิเคราะห์	อ่านว่า	ทาด - วิ - เคราะห์

แต่บางคำไม่ใช่สมาส แต่นิยมอ่านต่อเนื่องกันแบบสมาส เช่น

มูลค่า	อ่านว่า	มุน - ละ - ค่า
--------	---------	----------------

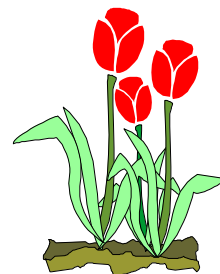
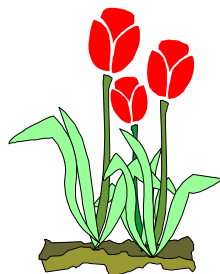
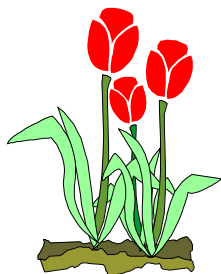
คุณค่า	อ่านว่า	คุณ – นะ – ค่า
ทุนทรัพย์	อ่านว่า	ทุน – นะ – ชั๊ป
พลเรือน	อ่านว่า	พน – ละ – เรือน
กรมท่า	อ่านว่า	กรม – มะ – ท่า

๓. การเรียงคำสมาส เรียงคำหลักไว้หลัง คำขยายไว้หน้า เวลาแปลความหมายต้องแปลจากหลังมาก่อน เป็นการรวมคำ ๒ คำขึ้นไป แต่เมื่อรวมแล้วมีความหมายเพียงอย่างเดียว เช่น

ทันตแพทย์	หมายถึง	หมอฟัน
ธรณีวิทยา	หมายถึง	วิชาที่ว่าด้วยประวัติและโครงสร้างของโลก
เทพบุตร	หมายถึง	ลูกของเทพ
โลกทัศน์	หมายถึง	ดูโลก
สุนทรพจน์	หมายถึง	คำกล่าวที่ไพเราะ
หัตถกรรม	หมายถึง	งานฝีมือ

๔. คำสมาสบางคำ เมื่อนำคำมาสมาสกันแล้วไม่เกิดความหมายใหม่ ใช้ความหมายของคำเดิม ถ้ามารวมคำ ๒ คำ ยังมีความหมายเป็น ๒ อย่าง แปลความหมายจากหน้าไปหลัง มีคำว่า “และ” เชื่อมความหมาย เช่น

ทาสกรรมการ	หมายถึง	ทาสและกรรมการ
บุตรภรรยา	หมายถึง	บุตรและภรรยา
ศีลธรรม	หมายถึง	ศีลและธรรม
สมณพราหมณ์	หมายถึง	นักบวชและพราหมณ์

ข้อสังเกต คำประสมและวลีซึ่งมีลักษณะคล้ายคำสมาส

คำประสมหรือวลีบางที่มีลักษณะคล้ายคำสมาส เช่น เรียงคำขยายไว้หน้าคำตั้ง และเสียงพยัญชนะท้ายของคำขยาย มีคำ **พระ** ประกอบข้างหน้าหรือไม่ก็ประกอบคำขึ้นจากหน่วยคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตทั้งหมด แต่อย่างไรก็ดี คำหรือกลุ่มคำนี้ไม่จัดเป็นคำสมาส เพราะขาดคุณสมบัติสำคัญบางประการของคำสมาส คือ

๑. ไม่ใช่คำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตทั้งหมด เช่น

เทพเจ้า	เจ้า	เป็นคำไทย
ราชสำนัก	สำนัก	เป็นคำไทย
ผลไม้	ไม้	เป็นคำไทย
ราชวัง	วัง	เป็นคำไทย
พระโอรน	โอรน	เป็นคำอังกฤษ
พระสลา	สลา	เป็นคำเขมร
พลเรือน	เรือน	เป็นคำไทย
พลเมือง	เมือง	เป็นคำไทย
พระเขนย	เขนย	เป็นคำเขมร
เทวกำนิต	กำนิต	เป็นคำเขมร

๒. คำหลักอยู่หน้า ไม่ได้แปลกลับจากหลังมาหน้า เช่น การแพทย์ การยุทธ์ การกุศล คดีโลก คดีธรรม ผลบุญ ผลผลิต นายกสภา นายกสมาคม สมัยปัจจุบัน สมัยโบราณ

๓. มีคำสมาสบางคำไม่ออกเสียงสระตรงพยัญชนะท้ายของคำหน้า เช่น กิจจะลักษณะ วิวาทพระสมุทร ทรัพย์สินสมบัติ รสนิยม สุภาพบุรุษ สามัญศึกษา

ใบความรู้ที่ ๒

วิธีการสมาสคำ

วิธีการสมาสคำบาลีสันสกฤตเข้าด้วยกัน โดยมีการเปลี่ยนแปลงคำน้อยที่สุดหรือไม่เปลี่ยนแปลง มีลักษณะดังนี้

๑. นำคำบาลีกับบาลี สันสกฤตกับสันสกฤต บาลีกับสันสกฤต และสันสกฤตกับบาลี นำมาเรียงต่อกันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น

ถาวร + วัตถุ	สมาสกันเป็น	ถาวรวัตถุ	เป็นคำบาลีกับบาลี
ฉาปน + กิจ	สมาสกันเป็น	ฉาปนกิจ	เป็นคำบาลีกับบาลี
ธรรม + จักร	สมาสกันเป็น	ธรรมจักร	เป็นคำสันสกฤตกับสันสกฤต
ทศ + พักตร์	สมาสกันเป็น	ทศพักตร์	เป็นคำสันสกฤตกับสันสกฤต
วจี + กรรม	สมาสกันเป็น	วจีกรรม	เป็นคำบาลีกับสันสกฤต
บุญ + ธรรม	สมาสกันเป็น	บุญธรรม	เป็นคำบาลีกับสันสกฤต
ไตร + จีวร	สมาสกันเป็น	ไตรจีวร	เป็นคำสันสกฤตกับบาลี
ธรรม + ปฏิบัติ	สมาสกันเป็น	ธรรมปฏิบัติ	เป็นคำสันสกฤตกับบาลี

๒. นำคำบาลีและสันสกฤต มาเรียงกันโดยมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย เช่น

๒.๑ ตัดเครื่องหมายทัณฺฑฆาต ของพยางค์หน้าออก เช่น

ทรัพย์ + สิทธิ	เป็น	ทรัพย์สิทธิ	ไม่ใช่	ทรัพย์สิทธิ
แพทย์ + ศาสตร์	เป็น	แพทยศาสตร์	ไม่ใช่	แพทย์ศาสตร์
ทัศน์ + ศึกษา	เป็น	ทัศน์ศึกษา	ไม่ใช่	ทัศน์ศึกษา
แพทย์ + สมาคม	เป็น	แพทยสมาคม	ไม่ใช่	แพทย์สมาคม

๒.๒ ตัดวิสรรชนีย์ พยางค์ท้ายของคำหน้า เช่น

กาละ + เทศะ	เป็น	กาลเทศะ	ไม่ใช่	กาละเทศะ
ธูระ + กิจ	เป็น	ธูรกิจ	ไม่ใช่	ธูระกิจ
พละ + ศึกษา	เป็น	พลศึกษา	ไม่ใช่	พละศึกษา

๓. นำคำบาลีสันสกฤตไปสมาสกับคำว่า ศาสตร์ กรรม ภาพ ภัย ดังนั้น คำบาลีและสันสกฤตที่มีคำดังกล่าวต่อท้าย จัดเป็นคำสมาสทุกคำ เช่น

ศาสตร์ เช่น เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ พุทธศาสตร์
คณิตศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คีตศาสตร์
ฯลฯ

กรรม เช่น กิจกรรม กายกรรม คหกรรม วิสวกรรม จิตรกรรม ผลิตกรรม
อุตสาหกรรม วจิกรรม มหกรรม ผลกรรม คุรุกรรม บุพกรรม
ฆาตกรรม ธรรมกรรม ฯลฯ

ภาพ เช่น อีสรภาพ ทศนียภาพ กายภาพ สุนทรีภาพ ชีวภาพ
นิตยภาพ มรณภาพ สุขภาพ สันติภาพ ทุพพลภาพ
เสรีภาพ ฯลฯ

ภัย เช่น วาตภัย โจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย มหันตภัย ฯลฯ

๔. คำบาลีสันสกฤต ซึ่งมีคำ **พระ** ที่แผลงมาจาก **วร** ประกอบข้างหน้าจัดเป็นคำสมาส แม้คำว่า พระ จะประวิสรรชนีย์ เช่น พระภรรณ พระคทา พระจันทร์ พระฉวี พระบาท พระขรรค์ พระหัตถ์ พระเนตร พระกร พระญาติ พระโอรส พระธิดา พระองค์ พระสุนิสา พระภุษา พระมาลา พระสุคนธ์ เป็นต้น

๕. เรียงคำหลักไว้หลังคำขยาย เมื่อแปลจะแปลจากคำหลังไปคำหน้า เช่น

คำสมาส	คำขยาย	คำหลัก	ความหมาย
ราชการ	ราช (พระเจ้าแผ่นดิน)	การ (งาน)	งานของพระเจ้าแผ่นดิน
เทวบัญชา	เทว (เทวดา)	บัญชา (คำสั่ง)	คำสั่งของเทวดา
วีรบุรุษ	วีร (กล้า)	บุรุษ	บุรุษผู้กล้า
พุทธศาสนา	พุทธ (พระพุทธเจ้า)	ศาสนา	ศาสนาของพระพุทธเจ้า
วรรณคดี	วรรณ (หนังสือ)	คดี (เรื่อง)	เรื่องของหนังสือ

๖. คำบาลีสันสกฤตที่มีคำอุปสรรคนำหน้าถือว่าเป็นคำสมาส

อุปสรรค	ความหมาย	ตัวอย่างคำสมาส
สุ (โส สุว เสาว สร)	ดี งาม ง่าย	สุภาพ โสภาค สุคนธ์ เสาวคนธ์
ทุ (ทร ทฺร)	ชั่ว ยาก	ทุศีล ทรพิฆะ ทฺรชน ทฺรกันดาร ทรชาติ
นิร (นฤ เนร)	ไม่มี	นิรชน นิรทุกข์ นฤมล นิรภัย เนรคุณ
สํ (ง ญ ณ น ม)	ร่วม เอง พร้อม ดี	สัจฺจฺร สงเคราะห์ สํวาส สันฐาน
วิ (พิ)	วิเศษ ต่าง แจ้ง	วิจิตร พิจิตร วิพิธ วิมุข พิมุข
อภิ (บางครั้งลด อ)	ยิ่งใหญ่ เฉพาะ	อภิมรฺม ภิรมย์ อภิปฺราย ภิปราย
อติ (อดิ)	ยิ่ง เกิน ล่วง	อติเรก อติศัย์ อติเทพ อติเทพ
อธิ (อัธย)	ยิ่งใหญ่	อธิบดี อธิมาส อัธยาศัย์ อธิการ อธิवास
อนฺ (บางครั้งลด อ)	น้อย ภายหลัง ตาม	อนฺชน อนฺญาต อนฺภรรยา อนฺการ
อว (โอะ)	ลงต่ำ	อวมงคล โอะภาส โอะวาท อวชาติ

ประโยชน์ของคำสมาส

๑. เป็นความเจริญทางด้านภาษาเมื่อต้องการใช้คำให้สละสลวย ก็สร้างคำขึ้นใหม่ให้พอใช้
๒. เป็นประโยชน์ในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เพื่อให้เข้าตามลักษณะบังคับของคำประพันธ์ชนิดนั้น ๆ
๓. เพื่อให้อ่านเขียนได้ถูกต้อง คือ อ่านต่อเนื่องกัน และเขียนได้ถูกต้องตามหลักคำสมาสที่อ่านและออกเสียงสระอะโดยไม่ต้องประวิสรรชนีย์

ตัวอย่างคำสมาส

ธุรกิจ	กิจกรรม	กรรมกร	ชั้นทสี่มา	คหกรรม
เอกภพ	ภาพทวีป	สุนทรพจน์	พุทธบูชา	บุปผชาติ
ประณตศึกษา	ราชทัณฑ์	มหาราช	ฉันทลักษณ์	พุทธธรรม
วรรณคดี	อิทธิพล	มาฆบูชา	มัจจุราช	วิทยฐานะ
วรรณกรรม	สัมมาอาชีพ	หัตถศึกษา	ยุทธวิธี	วาทภัย
อุตสาหกรรมการ	สังฆราช	รัตติกาล	มัธยมศึกษา	สุขภาพ
อธิการบดี	ดาราศาสตร์	ทฤษฎีภัย	สุคนธรส	วิสาขบูชา
บุตรทาน	สมณพราหมณ์	สังฆเภท	อินทธนู	ฤทธิเดช
แพทยศาสตร์	ปัญญาชน	วัตรธรรม	มหานิกาย	มนุษยสัมพันธ์
วิทยากร	วิภูสงสาร	สารัตถศึกษา	พัสดุภัณฑ์	เวชกรรม
เวทมนตร์	ไตรทวาร	อัศศิภัย	อุดมคติ	เอกชน
ปฐมนิเทศ	อุดมศึกษา	ศิลปกรรม	ภูมิศาสตร์	รัฐศาสตร์
ปัจฉิมนิเทศ	ราชโอรส	ราชอุบาย	บุตรทารก	ทาสกรรมกร
พระหัตถ์	พระสงฆ์	พระพุทธ	อุดมการณ์	วิทยาศาสตร์
กายภาพ	กายกรรม	อุทกภัย	อุบัติเหตุ	เกษตรกรรม
ครุศาสตร์	ชีววิทยา	มหกรรม	ทัศนศึกษา	มหาภัย
อุบัติเหตุ	มูลศึกษา	สันติภาพ	มหานคร	จตุปัจจัย

แบบฝึกที่ ๑

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้องและทำเครื่องหมาย ✕ หน้าข้อความที่ผิด
(๑๐ คะแนน)

ข้อที่	คำตอบ	รายการ
๑.		คำสมาสเกิดจากคำบาลี สันสกฤตเท่านั้น
๒.		คำสมาสเกิดจากคำมูลตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป
๓.		คำสมาสพยางค์ท้ายของคำหน้าไม่ประวิสรรชนีย์ หรือเป็นตัวการันต์
๔.		การแปลความหมายคำสมาสจะแปลจากคำหลังไปคำหน้า
๕.		การอ่านคำสมาสต้องอ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน
๖.		เทพบุตร เป็นคำสมาสที่เรียงคำหลักไว้หลัง คำขยายไว้หน้า
๗.		เมรุมาศ เป็นคำสมาสเพราะเป็นคำไทย + เขมร
๘.		คำว่า “ผลไม้” ไม่ใช่คำสมาส
๙.		ชลบุรี ไม่ใช่คำสมาส เพราะไม่ได้อ่านออกเสียงต่อเนื่อง
๑๐.		คำที่มี “พระ” นำหน้าคำบาลีสันสกฤตจัดเป็นคำสมาส

แบบฝึกที่ ๒

คำชี้แจง เขียนคำอ่านของคำสมาสต่อไปนี้ให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ข้อที่	คำ	คำอ่าน
๑.	นามธรรม	
๒.	เกษตรกรรม	
๓.	สมรรถภาพ	
๔.	ศิลปกรรม	
๕.	แพทยศาสตร์	
๖.	สุนทรพจน์	
๗.	ชาติภูมิ	
๘.	อุณภูมิ	
๙.	ประวัติศาสตร์	
๑๐.	สมานฉันท์	

แบบฝึกที่ ๓

คำชี้แจง แยกคำสมาสที่กำหนดให้ได้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ข้อที่	คำสมาส	แยกคำสมาส
ตัวอย่าง	วัฒนธรรม	วัฒนธรรม
๑.	อิสราฟ	
๒.	พัฒนาต	
๓.	ราชการ	
๔.	ประวัติศาสตร์	
๕.	กาลเทศะ	
๖.	แพทยศาสตร์	
๗.	สาธารณกุศล	
๘.	ยุทธวิธี	
๙.	มนุษยชาติ	
๑๐.	อุทกภัย	

แบบฝึกที่ ๕

คำชี้แจง ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ตัวเลือกที่เป็นคำสมาสให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ตัวอย่าง

ก. วิทยาลัย ข. สงสาร ~~ค. สิทธิบัตร~~ ง. อภิบาล

๑.

ก. ธุรกิจ

ข. อ่อนหวาน

ค. ราชวัง

ง. ธันวาคม

๒.

ก. ดาวเหนือ

ข. ตื่นเต้น

ค. ฤกษ์บน

ง. สุนทรียภาพ

๓.

ก. อุบาย

ข. หัตถกรรม

ค. ตราครุฑ

ง. สมาคม

๔.

ก. ไส้เหลียว

ข. นักปราชญ์

ค. วาตภัย

ง. จราจร

๕.

ก. ทรัพย์สมบัติ

ข. วิบากกรรม

ค. สุขุทัย

ง. อเนก

๖.

ก. เคมีภัณฑ์

ข. ปราดเปรื่อง

ค. สังสรรค์

ง. วีรบุรุษ

๗.

ก. ยานพาหนะ

ข. สหประชาชาติ

ค. คชสาร

ง. คร่ำครวญ

๘.

ก. ดาราศาสตร์

ข. บาทะยัก

ค. เทพเจ้า

ง. ธนาคาร

๙.

ก. ชากศพ

ข. ทศวรรษ

ค. ทุนทรัพย์

ง. นโยบาย

๑๐.

ก. ศิลปกรรม

ข. นัยน์ตา

ค. ราชวัง

ง. อมรินทร์

แบบฝึกที่ ๕

คำชี้แจง แยกคำสมาสตามวิธีสมาสคำ โดยใช้ตัวเลือก ก - ฉ ให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

- ก. นำคำบาลีกับบาลี สันสกฤตกับสันสกฤต บาลีกับสันสกฤต และสันสกฤตกับบาลี นำมาเรียงต่อกันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง
- ข. นำคำบาลีและสันสกฤต มาเรียงกันโดยมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ตัดเครื่องหมายทัณฑฆาตของพยางค์หน้าออก ตัวยสระชนีย์ พยางค์ท้ายของคำหน้าออก
- ค. นำคำบาลีสันสกฤตไปสมาสกับคำว่า ศาสตร์ กรรม ภาพ ภัย
- ง. คำบาลีสันสกฤต ซึ่งมีคำ **พระ** ที่แผลงมาจาก **วร** ประกอบข้างหน้า
- จ. เรียงคำหลักไว้หลังคำขยาย เมื่อแปลจะแปลจากคำหลังไปคำหน้า
- ฉ. คำบาลีสันสกฤตที่มีคำอุปสรรคนำหน้า

ข้อที่	คำสมาส	วิธีการสมาสคำ
ตัวอย่าง	ทรัพย์สิทธิ	ข
๑.	พระภุชา	
๒.	วรรณคดี	
๓.	พลศึกษา	
๔.	ไตรจีวร	
๕.	อัคคีภัย	
๖.	อดิศัย	
๗.	พระเนตร	
๘.	รัฐศาสตร์	
๙.	ทัศนศึกษา	
๑๐.	นิรทุกข์	

แบบฝึกที่ ๒

คำชี้แจง เติมคำลงในช่องว่างให้เป็นคำสมาสแล้วนำคำไปแต่งประโยคให้ได้ใจความสมบูรณ์ (๑๐ คะแนน)

๑. ราช.....	๖.บุรุษ
๒. วรรณ.....	๗.กรรม
๓. สถาน.....	๘.คติ
๔. สันติ.....	๙.นิยม
๕. คุณ.....	๑๐.ศาสตร์

ข้อที่	คำสมาส	แต่งประโยค
๑.		
๒.		
๓.		
๔.		
๕.		
๖.		
๗.		
๘.		
๙.		
๑๐.		

แบบฝึกที่ ๗

คำชี้แจง อ่านข้อความที่กำหนดให้ มีคำสมาสที่คำและนำคำสมาสใส่ในช่องว่างให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ข้อความที่ ๑

“ขอพระมหากษัตริย์คุณบุญญาธิการ จงชักนำให้เกิดความสามัคคีธรรม ในหมู่คนไทย อย่าได้รู้ร้าวราน ให้ทุกฝ่ายมีใจสมัครสมานเป็นอันหนึ่งอันเดียว เกลียกลมเป็นพลังอันอุดมยิ่งใหญ่ว่าประกอบกิจการนิยนาไทยให้วัฒนายั่งยืน ประสบแต่สิ่งสุกสวัสดิ์ตลอดจิรัฏฐิติกาล”

ข้อความที่ ๒

“ส่วนองค์นฤบาลเมื่อได้ส่งอัครราชชายา พร้อมด้วยพระปิยมหาร กับเหล่าสตรีผู้ร่วมงานคืบเข้าสู่พระนครแล้วนฤปดีก็คลาดแคล้วนิวติ เข้าสู่บูรินทร์ด้วย ลำดับนั้นชาวทวยนาครทั้งหลายก็พากันมาต้อนรับพระองค์อยู่แซ่ซ้อง”

ข้อความที่ ๑		ข้อความที่ ๒	
คำที่	คำสมาส	คำที่	คำสมาส
๑.		๑.	
๒.		๒.	
๓.		๓.	
๔.		๔.	
๕.		๕.	

แบบฝึกที่ ๘

คำชี้แจง ชิดเส้นใต้คำสมาสจากข้อความที่กำหนดให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ข้อที่	ประโยค	คำสมาส
๑.	ภารกิจของกองทัพในการต่อต้านการก่อการร้ายไม่ใช่เรื่องใหญ่	
๒.	เราควรเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมเก่าที่ไม่เหมาะสม	
๓.	เราต้องวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ	
๔.	ทุกคนต้องช่วยกันรักษาสันติภาพของโลกไว้	
๕.	ทันตแพทย์แนะนำให้แปรงฟันอย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง	
๖.	โรงงานอุตสาหกรรมไม่ควรปล่อยของเสียลงแม่น้ำ	
๗.	วันที่ ๕ พฤษภาคมของทุกปีเป็นวันฉัตรมงคล	
๘.	ปีนี้ประเทศไทยประสบปัญหาภัยแล้งค่อนข้างรุนแรง	
๙.	นักเรียนร่วมชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย	
๑๐.	มหาวิทยาลัยจะต้องมีเสรีภาพในเรื่องหลักสูตรที่จะเปิด	

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส

คำชี้แจง แบบทดสอบแบบปรนัย ๔ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย ☒ ลงในกระดาษคำตอบ (๑๐ คะแนน)

๑. คำขวัญในข้อใด**ไม่มี**คำสมาส

- ก. คุณค่าของมนุษย์ ดีที่สุดคือผลงาน
- ข. บ้านเมืองสะอาด ประชาชาติปลอดภัย
- ค. รักชาติ รักประชาธิปไตย ต้องออกไปเลือกตั้ง
- ง. น้ำประปามีค่าต่อชีวิต ประหยัดวันละนิด ช่วยเศรษฐกิจชาติ

๒. ข้อใดมีคำที่**ไม่มี**คำสมาส

- ก. ศิลปกรรม ราชโอรส พระพุทธ วิทยาธร
- ข. ภาควิชา ชำนาญศิลป์ ผลผลิต เทพเจ้า
- ค. อุบัติเหตุ วรรณคดี ครุศาสตร์ สันติภาพ
- ง. กิจกรรม วัฒนธรรม บุตรทาน ดาราศาสตร์

๓. การแปลความหมายของคำสมาสจะแปลจากคำหลังไปคำหน้า

คำในข้อใด**ไม่ได้**เป็นไปตามกฎข้อนี้

- ก. เทพบุตร ทานศาลา ยุทธนาวี
- ข. ทันตแพทย์ อาศิรวาท สหกรณ์
- ค. หัตถกรรม ศิลปศาสตร์ เดชานุภาพ
- ง. ศีลธรรม ทาสกรรมกร สมณพราหมณ์

๔. ข้อความนี้มีคำสมาสกี่คำ

“ส่วนองค์นฤบาลเมื่อได้ส่งอัครราชชายา พร้อมด้วยพระปิยมุร กับเหล่าสตรี
ผู้อยู่งาน คินเข้าสู่พระนครแล้วนฤบถก็คลาดแคล้วนิวัติ เข้าสู่บุรินทร์ด้วย ลำดับนั้น
ชาวทวยนาครทั้งหลายก็พากันมาต้อนรับพระองค์อยู่แห่ช่อง”

- ก. ๓ คำ
- ข. ๔ คำ
- ค. ๕ คำ
- ง. ๖ คำ

๕. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของคำสมาส

- ก. เกิดจากคำมูลตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป
- ข. เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤต
- ค. การแปล โดยจะแปลจากคำหน้าไปคำหลัง
- ง. พยางค์ท้ายของคำหน้าไม่ประวิสรรชนีย์หรือเป็นตัวการันต์

๖. “สร้างสรรค์เป็นนักศึกษาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง เขาชื่นชอบศิลปกรรมตั้งแต่เด็ก
และใฝ่ฝันที่จะเป็นจิตรกรเอกของโลก เขาจึงให้ความร่วมมือในกิจกรรมของทาง
คณะทำงาน” จากข้อความนี้ มีคำสมาสกี่คำ

- ก. ๓ คำ วิทยาลัย กิจกรรม จิตรกร
- ข. ๓ คำ ศิลปกรรม จิตรกร กิจกรรม
- ค. ๓ คำ สร้างสรรค์ นักศึกษา วิทยาลัย
- ง. ๓ คำ ศิลปกรรม นักศึกษา กิจกรรม

๗. การสร้างคำในข้อใดมีลักษณะต่างจากข้ออื่น

- ก. พลเมือง ราชวัง มหรรณพ
- ข. รัฐมนตรี เกตุมาลา ธาตุเจดีย์
- ค. สุนทรพจน์ โลกทัศน์ ทันตแพทย์
- ง. อีสรภาพ อุตสาหกรรม นิติศาสตร์

๘. ข้อใดไม่มีคำสมาส

- ก. บรรจงทรงทาทพระสุคนธ์ ปรงปนเกสรสุมาลี
- ข. ยกจากพระนครจรจรล ด้ามะหงกุเรปันก็ตามมา
- ค. เบญจวรรณจับวัลย์ขาลี เหมือนวันพีไกลสามสุดามา
- ง. จากพรากจับจากจันรรจา เหมือนจากนางสะการะวาตี

๙. ข้อใดเป็นคำสมาสทุกคำ

- ก. วโรกาส จันทรเพ็ญ สยมภู จักรยาน
- ข. มโนภาพ พระหัตถ์ อีสรภาพ ทรัพย์สิน
- ค. พระชนง ประวัตินุคคล วาตภัย ขวัญหาย
- ง. ประวัติศาสตร์ จิตรกรรม อัครภัย สันติภาพ

๑๐. จากข้อความที่กำหนดให้ต่อไปนี้ ข้อใด**ไม่มี**คำสมาส

- ก. ประธานในพิธีกล่าวคาถาอัญเชิญเทวดามาชุมนุมเพื่อเป็นมงคล
- ข. ทหารเป็นผู้มีหน้าที่รบเพื่อปกป้องมาตุภูมิของตนไม่ให้ข้าศึกรุกราน
- ค. ประชาชนส่งไปรษณียบัตรทนายฟุตบอลยูโร ๒๐๑๙ เป็นจำนวนมาก
- ง. ชีววิทยาเป็นวิชาวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิต

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส

-
๑. ก
 ๒. ข
 ๓. ง
 ๔. ค
 ๕. ค
 ๖. ข
 ๗. ก
 ๘. ง
 ๙. ง
 ๑๐. ก

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส

-
๑. ก
 ๒. ข
 ๓. ง
 ๔. ค
 ๕. ค
 ๖. ข
 ๗. ก
 ๘. ง
 ๙. ง
 ๑๐. ก

เฉลยแบบฝึกที่ ๑

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้องและทำเครื่องหมาย ✕ หน้าข้อความที่ผิด
(๑๐ คะแนน)

ข้อที่	คำตอบ	รายการ
๑.	✓	คำสมาสเกิดจากคำบาลี สันสกฤตเท่านั้น
๒.	✓	คำสมาสเกิดจากคำมูลตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป
๓.	✓	คำสมาสพยางค์ท้ายของคำหน้าไม่ประวิสรรชนีย์ หรือเป็นตัวการันต์
๔.	✕	การแปลความหมายคำสมาสจะแปลจากคำหลังไปคำหน้า
๕.	✕	การอ่านคำสมาสต้องอ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน
๖.	✓	เทพบุตร เป็นคำสมาสที่เรียงคำหลักไว้หลัง คำขยายไว้หน้า
๗.	✕	เมรุมาศ เป็นคำสมาสเพราะเป็นคำไทย + เขมร
๘.	✓	คำว่า “ผลไม้” ไม่ใช่คำสมาส
๙.	✕	ชลบุรี ไม่ใช่คำสมาส เพราะไม่ได้อ่านออกเสียงต่อเนื่อง
๑๐.	✓	คำที่มี “พระ” นำหน้าคำบาลีสันสกฤตจัดเป็นคำสมาส

เฉลยแบบฝึกที่ ๒

คำชี้แจง เขียนคำอ่านของคำสมาสต่อไปนี้ให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ข้อที่	คำ	คำอ่าน
๑.	นามธรรม	นาม - มะ - ทำ
๒.	เกษตรกรรม	กะ - เสด - ตฺระ - กำ
๓.	สมรรถภาพ	สะ - หมัด - ละ - พาบ
๔.	ศีลธรรม	สิน - ละ - ทำ, สิน - ทำ
๕.	แพทยศาสตร์	แพด - ทะ - ยะ - สาด , แพด - สาด
๖.	สุนทรพจน์	สุน - ทอน - ระ - พด
๗.	ชาติภูมิ	ชาติ - ตี - พุม
๘.	อุณภูมิ	อุณ - ทะ - พุม
๙.	ประวัติศาสตร์	ประ - หวัด - สาด , ประ - หวัด - ตี - สาด
๑๐.	สมานฉันท์	สะ - มา - นะ - ฉั่น , สะ - หมาน - นะ - ฉั่น

เฉลยแบบฝึกที่ ๓

คำชี้แจง แยกคำสมาสที่กำหนดให้ได้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ข้อที่	คำสมาส	แยกคำสมาส
ตัวอย่าง	วัฒนธรรม	วัฒนธรรม
๑.	อิสราภาพ	อิสระ + ภาพ
๒.	พัฒนาชาติ	พัฒน + ชาติ
๓.	ราชการ	ราช + การ
๔.	ประวัติศาสตร์	ประวัติ + ศาสตร์
๕.	กาลเทศะ	กาล + เทศะ
๖.	แพทยศาสตร์	แพทย์ + ศาสตร์
๗.	สาธารณกุศล	สาธารณะ + กุศล
๘.	ยุทธวิธี	ยุทธ + วิธี
๙.	มนุษยชาติ	มนุษย์ + ชาติ
๑๐.	อุทกภัย	อุทก + ภัย

เฉลยแบบฝึกที่ ๕

คำชี้แจง ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ตัวเลือกที่เป็นคำสมาสให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ตัวอย่าง

ข. วิทยาลัย ข. สงสาร ~~ค. สิทธิบัตร~~ ง. อภิบาล

๑.

ก. ธุรกิจ ข. อ่อนหวาน ~~ค. ราชวัง~~ ง. ธันวาคม

๒.

ก. ดาวเหนือ ข. ตื่นเต้น ค. ฤกษ์บน ~~ง. สุนทรียภาพ~~

๓.

ก. อุบาย ~~ข. หัตถกรรม~~ ค. ตราครุฑ ง. สมาคม

๔.

ก. ไล่เลี่ย ข. นักปราชญ์ ~~ค. วาตภัย~~ ง. จราจร

๕.

ก. ทรัพย์สินสมบัติ ~~ข. วิบากกรรม~~ ค. สุขุทัย ง. อเนก

๖.

ก. เคมีภัณฑ์ ข. ปราดเปรื่อง ค. สังสรรค์ ~~ง. วีรบุรุษ~~

๗.

ก. ยานพาหนะ ~~ข. สหประชาชาติ~~ ค. คชสาร ง. คร่ำครวญ

๘.

~~ก. ดาราศาสตร์~~ ข. บาดทะยัก ค. เทพเจ้า ง. ธนาคาร

๙.

ก. ชากศพ ~~ข. ทศวรรษ~~ ค. ทุนทรัพย์ ง. นโยบาย

๑๐.

~~ก. ศิลปกรรม~~ ข. นัยน์ตา ค. ราชวัง ง. อมรินทร์

เฉลยแบบฝึกที่ ๕

คำชี้แจง แยกคำสมาสตามวิธีสมาสคำ โดยใช้ตัวเลือก ก - ฉ ให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

- ก. นำคำบาลีกับบาลี สันสกฤตกับสันสกฤต บาลีกับสันสกฤต และสันสกฤตกับบาลี นำมาเรียงต่อกันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง
- ข. นำคำบาลีและสันสกฤต มาเรียงกันโดยมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ตัดเครื่องหมายทัณฑฆาต ของพยางค์หน้าออก ตัดวิสรรชนีย์พยางค์ท้ายของคำหน้าออก
- ค. นำคำบาลีสันสกฤตไปสมาสกับคำว่า ศาสตร์ กรรม ภาพ ภัย
- ง. คำบาลีสันสกฤต ซึ่งมีคำ **พระ** ที่แผลงมาจาก **วร** ประกอบข้างหน้า
- จ. เรียงคำหลักไว้หลังคำขยาย เมื่อแปลจะแปลจากคำหลังไปคำหน้า
- ฉ. คำบาลีสันสกฤตที่มีคำอุปสรรคนำหน้า

ข้อที่	คำสมาส	วิธีการสมาสคำ
ตัวอย่าง	ทรัพย์สิทธิ	ข
๑.	พระภุชา	ง
๒.	วรรณคดี	จ
๓.	พลศึกษา	ข
๔.	ไตรจีวร	ก
๕.	อัคคีภัย	ค
๖.	อดิศัย	ฉ
๗.	พระเนตร	ง
๘.	รัฐศาสตร์	ค
๙.	ทัศนศึกษา	ข
๑๐.	นิรทุกข์	ฉ

เฉลยแบบฝึกที่ ๖

คำชี้แจง เติมคำลงในช่องว่างให้เป็นคำสมาสแล้วนำคำไปแต่งประโยคให้ได้ใจความสมบูรณ์ (๑๐ คะแนน)

๑. ราช.....การ.....	๖.สุภาพ.....บุรุษ
๒. วรรณ.....กรรม.....	๗.กิจ.....กรรม
๓. สถาน.....การณ.....	๘.อุดม.....คติ
๔. สันติ.....ภาพ.....	๙.สมัย.....นิยม
๕. คุณ.....ภาพ.....	๑๐.ประวัติ.....ศาสตร์

ข้อที่	คำสมาส	แต่งประโยค
๑.	ราชการ	พ่อของฉันไปราชการที่ต่างจังหวัด
๒.	วรรณกรรม	คุณครูชอบอ่านวรรณกรรมของกฤษณา อโศกสิน
๓.	สถานการณ์	สถานการณ์เหตุวาระเปิดทางภาคใต้ยังไม่มีกลุ่มใดออกมายอมรับ
๔.	สันติภาพ	ทั่วโลกต้องการสันติภาพเพื่อความสงบสุข
๕.	คุณภาพ	บริษัทนี้ผลิตเสื้อและกางเกงที่ได้คุณภาพ
๖.	สุภาพบุรุษ	ดาราชายในดวงใจฉันเป็นสุภาพบุรุษทั้งในจอและนอกจอ
๗.	กิจกรรม	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง
๘.	อุดมคติ	ผู้หญิงในอุดมคติของผมต้องเป็นคนมีความรู้ความสามารถ
๙.	สมัยนิยม	ผู้หญิงไทยแต่ตัวตามสมัยนิยมกันมากขึ้น
๑๐.	ประวัติศาสตร์	พรรคการเมืองอเมริกันมีประวัติศาสตร์ยาวนานไม่แพ้พรรคการเมืองในยุโรป

อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน พิจารณาจากคำตอบของผู้เรียน

เฉลยแบบฝึกที่ ๗

คำชี้แจง อ่านข้อความที่กำหนดให้ มีคำสมาสที่คำและนำคำสมาสใส่ในช่องว่างให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ข้อความที่ ๑

“ขอพระมหากษัตริย์คุณบุญญาธิการ จงชักนำให้เกิดความสามัคคีธรรม ในหมู่คนไทย อย่าได้รู้ร้าวราน ให้ทุกฝ่ายมีใจสมัครสมานเป็นอันหนึ่งอันเดียว เกลียวกลมเป็นพลังอันอุดมยิ่งใหญ่ที่ประกอบกิจการณีนำไทยให้วัฒนายั่งยืน ประสบแต่สิ่งสุกสวัสดิ์ตลอดจิรัฏฐิติกาล”

ข้อความที่ ๒

“ส่วนองค์อุปบาลเมื่อได้ส่งอัครราชายา พร้อมด้วยพระปิยมุร กับเหล่าสตรีผู้อยู่งานคืบเข้าสู่พระนครแล้วณฤกษ์ดีก็คลาดแคล้วนวิติ เข้าสู่บรินทร์ด้วย ลำดับนั้นชาวทวยนาครทั้งหลายก็พากันมาต้อนรับพระองค์อยู่แช่ซ้อง”

ข้อความที่ ๑		ข้อความที่ ๒	
คำที่	คำสมาส	คำที่	คำสมาส
๑	มหากษัตริย์คุณ	๑	อัครราชายา
๒	บุญญาธิการ	๒	พระปิยมุร
๓	สามัคคีธรรม	๓	พระนคร
๔	สุกสวัสดิ์	๔	บรินทร์
๕	จิรัฏฐิติกาล	๕	พระองค์

เฉลยแบบฝึกที่ ๘

คำชี้แจง ขีดเส้นใต้คำสมาสจากข้อความที่กำหนดให้ถูกต้อง (๑๐ คะแนน)

ข้อที่	ประโยค	คำสมาส
๑.	ภารกิจของกองทัพในการต่อต้านการก่อการร้ายไม่ใช่เรื่องใหญ่	ภารกิจ
๒.	เราควรเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมเก่าที่ไม่เหมาะสม	ทัศนคติ
๓.	เราต้องวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ	เศรษฐกิจ
๔.	ทุกคนต้องช่วยกันรักษาสันติภาพของโลกไว้	สันติภาพ
๕.	ทันตแพทย์แนะนำให้แปรงฟันอย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง	ทันตแพทย์
๖.	โรงงานอุตสาหกรรมไม่ควรปล่อยของเสียลงแม่น้ำ	อุตสาหกรรม
๗.	วันที่ ๕ พฤษภาคมของทุกปีเป็นวันฉัตรมงคล	พฤษภาคม ฉัตรมงคล
๘.	ปีนี้ประเทศไทยประสบปัญหาพายุไต้ฝุ่นอย่างรุนแรง	พายุไต้ฝุ่น
๙.	นักเรียนร่วมชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย	ประชาธิปไตย
๑๐.	มหาวิทยาลัยจะต้องมีเสรีภาพในเรื่องหลักสูตรที่จะเปิด	มหาวิทยาลัย เสรีภาพ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. **หลักภาษาไทย เล่ม ๓**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : ศูรสภา, ๒๕๔๓.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**.
 กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.
- กำชัย ทองหล่อ. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, ๒๕๕๘.
- จงจิต นิมนานรเทพ. **การใช้ภาษาไทย (ฉบับสมบูรณ์)**. กรุงเทพฯ : เดอะบุคส์, ๒๕๖๑.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. **๘๐ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ :
 แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น, ๒๕๕๒.
- เชษฐ์ ชันสกุลดี. **คู่มือเตรียมสอบ o-net ม.๓ ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : พ.ศ.พัฒนา, ๒๕๕๒.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคณะ. **หนังสือเรียนภาษาไทย ม.๕**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ :
 อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๗.
- นาวิณี หลำประเสริฐ และคณะ. **หลักภาษาและการใช้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕**.
 กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.), ๒๕๕๓.
- เพลินใจ พงกษชาติรัตน์ และนันท์ทพงค์ พงกษชาติรัตน์. **คู่มือช่วยสอน ภาษาไทยวรรณคดีวิจักษ์
 และหลักภาษาไทย – กระบวนการพัฒนาเพื่อการสื่อสาร**. นนทบุรี : ธรรมบัณฑิต, ๒๕๕๓.
- ภาสกร เกิดอ่อน และคณะ. **หนังสือเรียนวิชาพื้นฐานภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ม.๕**.
 พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : เจริญทัศน์, ๒๕๕๓.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **อ่านอย่างไรเขียนอย่างไร**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๑.
- _____. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :
 นามมีบุ๊คพับลิเคชันส์, ๒๕๕๖.
- เริงชัย ทองหล่อ. **หลักภาษาไทย ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ : ไฮเอ็ดพับลิชชิง, ๒๕๕๖.
- วัลลภา วิทยาภิรักษ์. **ตะลุยคลังข้อสอบภาษาไทย o-net ม.๖**. กรุงเทพฯ : ไฮเอ็ดพับลิชชิง, ๒๕๓๗.
- สมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภ และคณะ. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : ภูมิบัณฑิต, ๒๕๕๘.
- เสนีย์ วิลาวรรณ และคณะ. **หลักการใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, ๒๕๕๓.
- เอกรัตน์ อุดมพร. **พจนานุกรมคำสมาส-สนธิ**. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา, ม.ม.ป.
- อัมพร ทองใบ และมาลี พันธุ์ประเสริฐ. **หลักภาษาไทย ฉบับสมบูรณ์**. นนทบุรี : ริงค์ ปียอนด์, ๒๕๕๔.

คำนำ

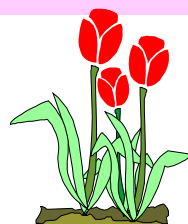
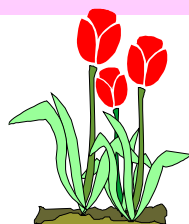
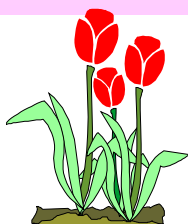
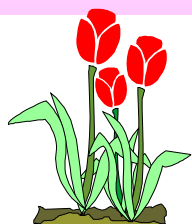
แบบฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนได้ง่ายขึ้น มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงตามศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างมีความสุข มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย

รายละเอียดเล่มนี้ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับครูและนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง คำสมาส ซึ่งผู้จัดทำได้รวบรวมจากเอกสารและตำราต่าง ๆ นำมาประมวลเป็นองค์ความรู้ เพื่อสะดวกต่อการใช้ได้จัดทำแบบฝึกทักษะ จำนวน ๘ แบบฝึก แบบทดสอบหลังเรียนพร้อมเฉลยไว้อย่างสมบูรณ์

หลังจากนำแบบฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส ไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข เป็นสื่อที่ช่วยแบ่งเบาภาระของครูผู้สอนได้มาก สามารถอำนวยความสะดวกต่อการเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ ที่สำคัญยังช่วยปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์

ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือให้แบบฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มที่ ๑ เรื่อง คำสมาส เล่มนี้มีความสมบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จิราพร รัตนสิงห์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำแนะนำในการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับครู.....	๑
คำแนะนำในการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียน.....	๒
มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด.....	๓
สาระสำคัญ / จุดประสงค์การเรียนรู้.....	๓
แบบทดสอบก่อนเรียน.....	๔
กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน.....	๗
ใบความรู้ที่ ๑.....	๘
ใบความรู้ที่ ๒.....	๑๑
แบบฝึกที่ ๑.....	๑๕
แบบฝึกที่ ๒.....	๑๖
แบบฝึกที่ ๓.....	๑๗
แบบฝึกที่ ๔.....	๑๘
แบบฝึกที่ ๕.....	๑๙
แบบฝึกที่ ๖.....	๒๐
แบบฝึกที่ ๗.....	๒๑
แบบฝึกที่ ๘.....	๒๒
แบบทดสอบหลังเรียน.....	๒๓
กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน.....	๒๖
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน.....	๒๗
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน.....	๒๘
เฉลยแบบฝึกที่ ๑.....	๒๙
เฉลยแบบฝึกที่ ๒.....	๓๐
เฉลยแบบฝึกที่ ๓.....	๓๑
เฉลยแบบฝึกที่ ๔.....	๓๒
เฉลยแบบฝึกที่ ๕.....	๓๓
เฉลยแบบฝึกที่ ๖.....	๓๔
เฉลยแบบฝึกที่ ๗.....	๓๕
เฉลยแบบฝึกที่ ๘.....	๓๖
บรรณานุกรม.....	๓๗